

som da foregik, blev denne Forhaandsopfattelse bekræftet. Et Valg efter Loven af 1915 vilde uden Alliance i 1918 have medført, at Tillægsmandaterne ikke vilde have været tilstrækkelige, og at et enkelt Parti var blevet mægtigt begunstiget udover, hvad der var Valgmaadens Hensigt. Teoretisk blev derefter Spørgsmaalet paa Grundlag af Valget i 1918 underkastet en meget nøje Drøftelse af en paa dette Omraade fremragende ung Videnskabsmand, Fuldmægtig Zeuthen, der har gjort Forholdstalsvalgmaadens Princip til et af Hovedemnerne for sin Videnskab. Det godtgjordes derved, hvad der var Systemets væsentlige Mangler, set fra et teoretisk Synspunkt, nemlig at det ikke kunde holde overfor Manøvrering med det, og en Valgmaade maa være saaledes, at der ikke i selve Metoden aabnes Mulighed for en Manøvrering, som forvansker eller fjerner det, som Metoden skal tjene til at føre frem. Dette har Hr. Zeuthen paavist paa en saadan Maade, at jeg, siden disse Afhandlinger er fremkommet, har udtalt og ogsaa sidst i Valglovskommissionen, at det har gjort mig i høj Grad tvivlende overfor selve Muligheden af at kombinere Enmandskredse med Forholdstalsvalg. I alt Fald vil det kun kunne tænkes muliggjort i den hidtil prøvede Form paa en Maade, nemlig ved at der under alle Omstændigheder, under en hvilken som helst Manøvrering sikredes fuld Forholdsmæssighed, og dette kan kun ske ved Systemet: det ubegrænsede Antal flydende Tillægsmandater. I dette Tilfælde vilde nemlig ingen Manøvrering kunne forvanske Udfaldets Resultat, og der vilde derfor ikke være nogen Interesse i Manøvreringer, og da de kun kunde opstaa paa Grundlag af Interessesynspunktet, var der derfor Sandsynlighed for, at de vilde bortfalde, og at en Regel om et ubegrænset Antal Tillægsmandater altsaa ikke vilde føre til det uheldige Resultat, at Antallet af Folketingsmænd steg urimeligt. Imidlertid blev der jo i 1920, forinden vi gik over til den Valglov, vi for Øjeblikket har, gjort Forsøg paa Ændringer i Valgloven, som imidlertid viste sig ikke at kunne føre til nogen Samstemmighed om en Løsning, og jeg maa ogsaa efter de senere Undersøgelser udtale, at jeg tror heller ikke, at det i 1920 fremsatte Valglovsforslag vilde have kunnet virke tilfredsstillende i alle Tilfælde.

I 1920 gik man saa over til Valg i større Omraader. Jeg ser, at det ærede Medlem Hr. Christmas Møller i Gaar har peget hen paa, at det ærede Medlem Hr. J. C. Christensen allerede tidligt udtalte, at Systemet:

Enmandskredse plus Tillægsmandater, ikke kunde gennemføres, og at Forholdstalsvalgmaaden derfor maatte henlægges til større Omraader. Det ærede Medlems Tanke gjaldt den Gang det gamle og ret primitive Listevalg. Naar det ærede Medlem Hr. Christmas Møller imidlertid siger, at man havde gjort rettere i at følge det ærede Medlem Hr. J. C. Christensen fremfor at følge det ærede Medlem Hr. Berntsen, som den Gang var Talsmand for det System, man gennemførte i 1915, saa overser det ærede Medlem, som er saa ivrig for at konstatere den konservative Fortjeneste paa dette Omraade, at en af Hovedtalsmændene for Systemet: Enmandskredse i Forbindelse med Tillægsmandater, just var en konservativ Mand, nemlig Etatsraad Hammerich. Og jeg føler mig overbevist om, at Forsøget med Enmandskredse med Tillægsmandater, hvorledes man nu end teoretisk og praktisk vil bedømme dets Mulighed for Fremtiden, historisk har haft sin store Værdi, idet det har banet Vejen for Forholdstalsvalgmaaden og i øvrigt ogsaa har sat Frugter i den nugældende Valglov af 1920, idet man ikke i 1918 gik den Vej, som det ærede Medlem Hr. J. C. Christensen tænkte sig, at udslette Enmandskredsene og gaa over til større Omraader, men bevarede dem som Opstillingskredse. Derfor har man i det nuværende System dette, der er det originale i dette System. Hvor vidt denne originale Indsats i Længden kan holde, kan man nære baade den ene og den anden Mening om. Med Hensyn til Spørgsmaalet Valglove, gælder utvivlsomt, hvad der gælder for alle Love, at de ikke er skabt for Evigheden, de vil endog i højere Grad end de fleste andre ustandselig være under Udvikling. Men hvis Udviklingen gaar fra et enklere over til et finere, et bedre System til Sikring af det, der er Valglovens Formaal: at sikre Folkestyret, er Udviklingen tjenlig, og saa bør vi fremme den. Altsaa, Valgloven af 1920, som jeg medvirkede til at gennemføre, fordi det var mig klart, at den var det eneste Middel til at tilvejebringe en retfærdig Valglov i den Situation, der da forelaa, en Valglov, der kunde give et Billede af Stillingen i Folket, hviler jo paa Valg i Amtskredse og med en særegen Dannelse af Lister, som ikke kendes i noget andet Lands Forholdstalsvalgssystem, og som navnlig har den Ejendommelighed, at indenfor det Omraade, hvor Forholdstalsvalget virkelig afgøres, er Listen, som ellers paa saadanne større Omraader i alle andre Systemer er den samme, forskellig ved Fremhævelsen af Opstillingskredsens Kandidat